

Місія Українського інституту майбутнього як незалежного аналітичного центру полягає у проектуванні успішного майбутнього України, через експертні дослідження та дискусії, що стимулюватимуть прийняття якісних політичних рішень як в українській, так і міжнародній політиці.

Одним із пріоритетних напрямків діяльності Інституту є освіта. Зокрема – інтелектуальна підтримка позитивних трансформацій, що відбувається в освітньому середовищі. Ми стежимо за впровадження прогресивної концепції Нової української школи і беремо активну участь у дискусіях щодо досвіду впровадження її перших етапів та планування наступних. На сьогодні у полі нашої уваги модель базової школи, що охоплює 5-9 класи. Це сегмент на який припадає основний масив знань. На етапі навчання у базовій школі відбувається найсуттєвіші вікові зміни в учнях, формується їхня особистість і світогляд. Від якості програм і процесів, що відбуваються у цей період залежить спроможність молодих людей успішно продовжувати навчання, вміння і мотивація навчатися, а нерідко – і психологічне здоров'я. У пропонувану дослідженні наші експерти вирішили з'ясувати який які відчуття, реакції і ставлення породжує в учнях 5-9 класах їх щоденний досвід навчання.

Звіт підготовано Анастасією Мотрук, студенткою Durham University, (бакалаврська програма «Education and Psychology») у рамках інтернатури в Українському інституті майбутнього за напрямком «освіта»

Координатор дослідження – Микола Скиба, експерт з питань освіти УІМ

Зміст:

Загальні дані про учасників опитування	3
---	----------

Оцінка рівня задоволення освітою

5 Оцінка рівнів дитячої мотивації

6 Оцінка сприйняття аспектів освіти

8 Оцінка сприйняття галузей навчання

11 Інтегровані програми

14

Проблеми та пропозиції:	15
--------------------------------	-----------

ПРОГРАМА

МЕТОДИ

ВЧИТЕЛІ

ШКОЛИ

Загальні дані про учасників опитування

На момент обробки відповідей, в опитуванні взяли участь 1500 батьків. На цій цифрі організатори закрили форму для опитування.

1. Кількість дітей

Респонденти в переважній більшості (88%) мають від 1-2 дітей, інші показники надало 175 (12%) респондентів.

2. Рівень освіти дітей респондентів

На момент проведення дослідження, більшість дітей респондентів проходили навчання у 5-9 класах (56%) або нещодавно закінчили відповідний рівень (12%).

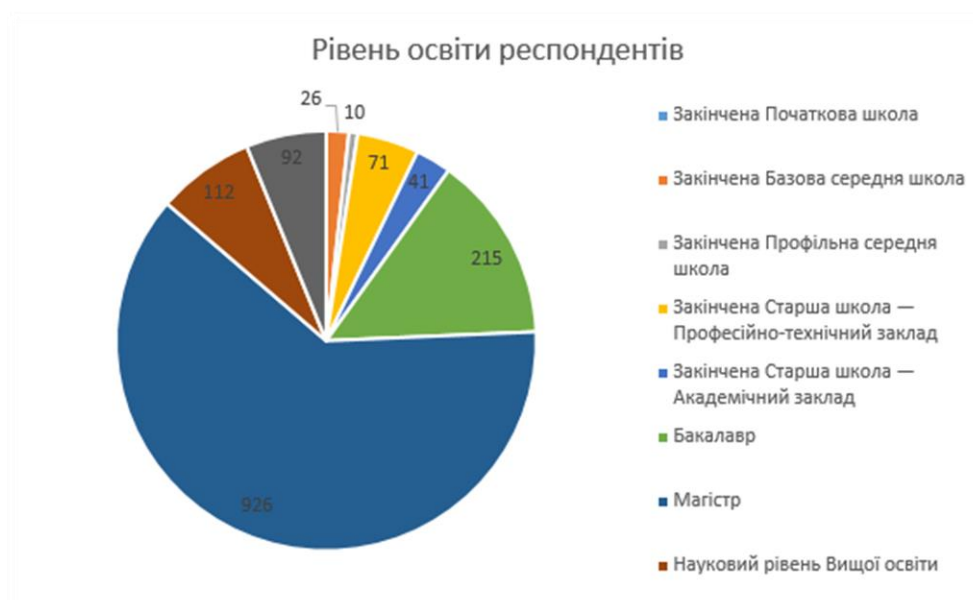
Це гарантує репрезентативність зібраної інформації: так, відповіді надані батьками стосуються реального досвіду освіти їх дітей у 5-9 класах.

3. Місця проживання родин респондентів

Значна частина респондентів (48%) зазначили Київ найближчим обласним центром до їх поточного місця проживання. Незважаючи на це, достатнє географічне представництво вибірки було досягнене за допомогою значних часток респондентів на територіях Східних і Західних областей.

4. Рівень освіти респондентів

Більшість респондентів (90%) зазначили наявність певного рівня вищої освіти – від Бакалавра до Наукового ступеня. Галузі зазначених рівнів освіти містили як економічні, юридичні та технічні; так і гуманітарні та педагогічні спеціальності. Жодна зі спеціальностей вагомо не переважала над іншими. Це дозволяє робити

незалежні загальні висновки про сприйняття батьками подальших проблем, вільно від їх особистого досвіду від навчання.

Оцінка рівня задоволення освітою

Учасники опитування відзначили розбіжності в рівнях задоволеності шкільним рівнем освіти своїх дітей.

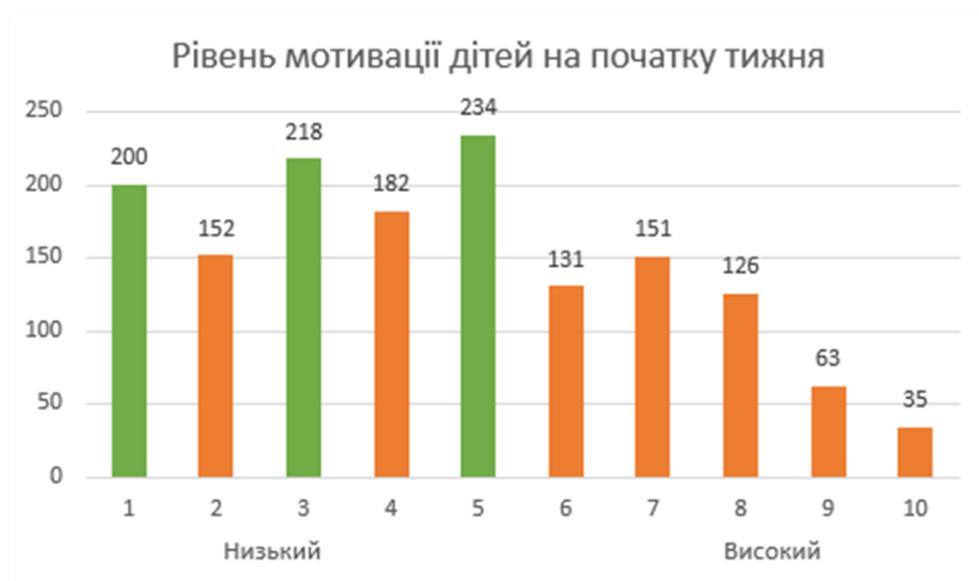
Більшість наголошували роль особистості вчителів у відповідно високих показниках задоволення.

Щодо низьких показників – тут мали вплив вищезазначені мотиваційні чинники, а також : перевантаженість класів, незнання вчителями матеріалу, невідповідність поведінки вчителя, незацікавленість вчителів у викладанні, виділення «улюбленців» серед учнів, відсутність можливостей задавати питання в класі (через перевантаження програми), сконцентрованість на оцінюванні замість знання, інертність шкільної адміністрації. Окремо зазначали відсутність можливості індивідуалізації навчального шляху та відсутність «сучасних елементів програми», її «невідповідність реаліям»; згадували наявність в 5-9 класах «непотрібних» предметів «які можна замінити». Пропозиції щодо заміни варіювалися від збільшення виділеного часу на «важчі» предмети, чи започаткування «загальнорозвиваючі курсів» з мистецтва, комунікацій та лідерства; до виділення часу на обговорення матеріалу уже наявного у програмі - «на подумати».

Також на негативні оцінки впливали часті згадки потреби у репетиторстві (зادля отримання «реальних знань») та активної участі самих батьків у поясненні матеріалу учням.

Оцінка рівнів дитячої мотивації

Респонденти вказали на переважно низькі рівні дитячої мотивації на початку навчального тижня. Так, найбільш популярними виявились показники першої половини спектру.

Серед дитячих рівнів мотивації ідентифікованих батьками *посередині* тижня переважають помірні показники. Таким чином, незначні зміни у тексті питання спровокували серйозні зміни в показниках отриманих відповідей. Можливо, це віддзеркалює реальність різкої змінюваності дитячої мотивації протягом тижня. Альтернативне пояснення: два схожі за змістом питання були послідовно наведені у опитувальнику і таким чином спровокували різні відповіді (респонденти намагались відрізнити питання один від одного).

Із варіантів негативних чинників мотивації дитини, найбільш впливовими були обрані:

- «Невідповідність **програми** інтересам дитини» (23,9%);
- «Надмірне розумове навантаження спричинене **програмою**» (19%);
- «Авторитарність **вчителя**» (15,3%);
- «Відсутність можливостей обговорення під час **уроку**» (11,8%);
- «Неповага учнів до **вчителя**» (7,5%).

Загалом, попереднє питання виділяло такі проблемні категорії:

Проблеми спричинені складом програми

Проблеми спричинені методами подачі інформації

Проблеми стосовно поведінки вчителя

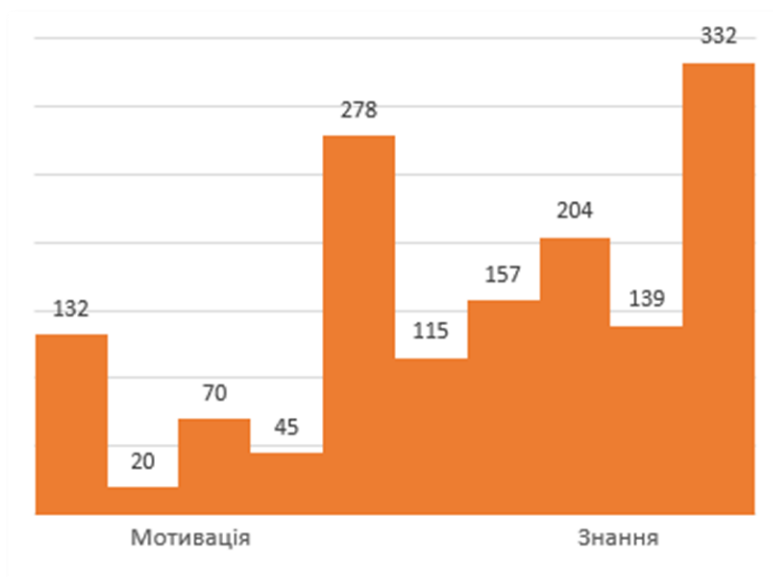
Проблеми стосунки з викладачем та у колективі

Усі вищенаведені категорії мали на меті продемонструвати вплив таких чинників на сприйняття навчання дитиною. Пояснення наданні респондентами у описовій секції питання спочатку зазначали незалежні думки батьків стосовно мотиваційних чинників; а потім пояснювали такі відповіді вже у контексті заданих опитувальником категорій мотивації.

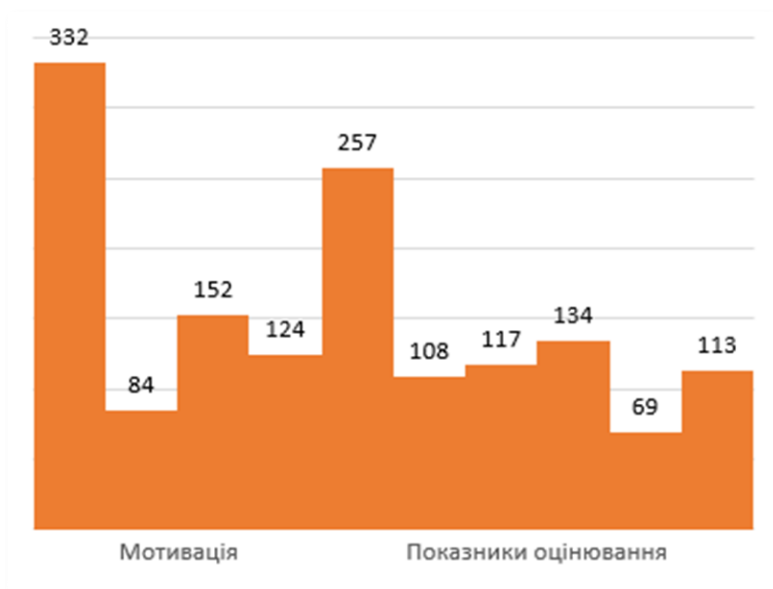

Оцінка сприйняття аспектів освіти

1. Мотивація та знання

2. Мотивація та показники оцінювання

3. Теоретичні знання та практичні навички

Коментарі та Пояснення:

Загалом, батьки показали ціннісну перевагу дитячої мотивації на показниками оцінок, але зазначили перевагу знань над мотивацією. Серед знань вище за теоретичну категорію цінуються практичні навички. Це відповідає поясненням пріоритетів батьків, що були детально описані раніше. Загалом, зацікавленість поділялась у своїй залежності на внутрішні та зовнішні мотиваційні чинники – відповідно підконтрольні конкретному ставленню до нових знань самого учня та його оточуючих, а також потенційних результатів від навчання у майбутньому. Як внутрішня так і зовнішня мотивація залежали від індивідуальних стосунків (у класі та між учнями й вчителем) та вмісту навчання (програми) а також способу викладання.

Власні відповіді батьків часто зазначали “Цікавість” як основний чинник мотивації. Така цікавість могла стосуватись як суті отриманої мотивації так і необхідності її застосування. Так, багато респондентів вказували «нові знання» як основну запоруку цікавості навчання, але були присутні й відповіді що зазначали першочергово «оцінки», або і взагалі «важливість» шкільного знання пояснену учням вчителем та батьками. Тож, «зацікавленість» стосувалась як індивідуальної мотивації учня, так і сторонніх впливів. Додатковим прикладом “зовнішньої” мотивації могли слугувати приклади успішних людей та їх досвіду навчання.

По-перше, поширеними були зазначення вмісту програми, її суб'єктивного сприйняття як «обтяжливої» та її «сучасності». Важливо розуміти, що сучасність в даному контексті стосується як загальних «зовнішніх» мотиваційних чинників – адже сучасність навчання сигналізує про можливість його застосунку; так і конкретних «внутрішніх» чинників. Серед факторів впливу на «внутрішню» мотивацію найбільше виділяли саме склад програми, наголошуючи що її «затермінованість» пригнічує в дітях природну жагу до знань.

Важливими аспектами були також стосунки з вчителем та спосіб викладання. Доволі очікувано що персональне сприйняття учнем вчителя (його «особистості») було зазначено вагомим у процесі освіти. Певний стосунок до такого «суб'єктивного» сприйняття могли мати як зацікавленість вчителя у наданні пояснення учням («підтримка вчителя», «бажання навчити», «похвала», «спокій»); так і метод такого пояснення («подача матеріалу»). Респонденти наголошували на «інтерактивності» та «практичних» застосуваннях знань, що на їх думку мали вплив як на емоційний стан учня, так і на якість інформаційного засвоєння.

Оцінка сприйняття галузей навчання

1. Оцінка батьків

2. Оцінка дітей

3. Бажання батьків щодо спрямування уваги дітей

Загалом, усі три категорії показали схожі закономірності відповідей: від 25% результатів наголошували на значенні вивчення Іноземних мов. Із незначними розбіжностями, за цим слідували Математика і Фізика та Українська мова та література, приблизно з 20%. Решта категорій варіювались у значенні залежно від фокусу питання. Також, від 10% до 15% відсотків респондентів обирали опцію «Не надаю переваги».

Батьки зазначали відсутність власних пріоритетів через однакову зацікавленість у всіх предметах самої дитини, та визначення власного пріоритету на основі дитячої зацікавленості.

Якщо ж пріоритети батьків і мали зовнішнє підґрунтя, то це часто стосувалось прагнення «загальної бази знань» й «розширення світогляду» та нарікання на недостатню якість викладання ненаукових предметів.

Альтернативно, деякі відповіді наголошували значення «Іноземних мов» виходячи як з більш, так і з менш оптимістичного бачення українського майбутнього. Респонденти також зазначали, що практичні навички необхідні «в житті» вимагають

глибокого знання з іноземних мов, на відміну від практичності глибинних знань з інших предметів.

Українську мову наголошували із огляду на грамотність, а Математику, Фізику та Інформатику – через практичність та супутні можливості STEM освіти. Пропонували виключити «Музику» «Малювання» та «Спорт» через невідповідність цілям предметів реальності їх вивчення. Такі предмети, на думку батьків, діти «і так» досягають у позашкільний час за бажання.

Незважаючи на це, деякі батьки навпаки зазначали перевантаження термінами серед наукових предметів, та агітували за «загальну, базову» освіту у базовій школі, без конкретного спрямування чи профілю. Включно були зазначені пропозиції предметної інтеграції.

Коментарі до контрольного запитання щодо зміни предметного фокусу, якого бажали б батьки дублювали вищезазначені пояснення та виділяли скоріше незалежне «мислення» як елемент що варто запровадити до вивчення більшості предметів.

Щодо інтересів самих дітей, батьки виділяли як тенденції до рівної зацікавленості «у нових знаннях», так і тяжіння дітей до окремих предметів через їх доступність, зрозумілість чи особистість вчителя.

Інтегровані програми

Хоча кількість респондентів які вказали наявність досвід освіти за інтегрованою програмою і вимірювалась у ~28% всіх респондентів, відповідний досвід був загалом оцінений високо.

Можливість незалежного коментування цієї секції опитування була відсутня.

Проблеми та пропозиції

Загалом, під час як критики так і надання пропозицій щодо змін освіти, батьки були зосереджені на внутрішній мотивації учнів. Вважається, що “внутрішньою” є мотивація що поступає напряду від дитини через її щире зацікавлення у навчанні; така мотивація зазвичай не стосується зовнішніх чинників заохочення. Проблема внутрішньої, та протилежної їй – “зовнішньої” мотивації стосується першочергово цілей освіти. Освіту, а особливу середню шкільну, можна вбачати як *інструментом* для досягнення подальших цілей, так і самодостатнім важливим процесом.

Опитування батьків показало, що хоч на їх думку внутрішня мотивація дітей і залежить можливостей застосування отриманої дітьми освіти, це треба розглядати саме у сенсі “глибини” та можливостей самостійного використання знань, а не в формальному сенсі “спрямованості на результати”.

ПРОГРАМА

Найчастіше згадувана секція, зазначали близько 43% (641) батьків.

Проблеми

1. Перевантаження

Перевантаження програми були визнані чи не основним демотивуючим фактором, зазначеним в опитуванні приблизно 19% (283) батьків.

Кількісно, батьки виділяли той факт що типовий шкільний тиждень учня середньої школи містить

«більше ніж 40 годин [що перевищує] робочий тиждень для дорослих»

Батьки наголошували, що школярі в основному проводять у школі щодня по 8 годин, з 8:00 до 16:00, а тоді додатково навантажені як домашніми завданнями, так і різноманітними секціями. Типовим прикладом описаного розкладу дня дитини може виступати наступне:

«У дітей по 7-8 уроків щодня і всі різні, підготовка до кожного дня не може бути повноцінною, бо 16:00 дитина приходить зі школі, їсть, 1-2 години робить дз і за цей час неможливо вивчити 7 предметів, далі плавання і через три години повертається у 21-22 години додому втомлений, вечеряє та знов сідає за дз. Дитина дуже втомлюється, тому я сама роблю йому вихідні посеред тижня.»

Конкретними чинниками **програмного перевантаження** виділяли такі проблеми:

- Наявність у програмі “непотрібних предметів”, а зокрема:
Трудове навчання;
Основи здоров'я;
Екологія;
Етика;
Живопис;
Музика.
- Відсутність міжпредметних зв'язків:
Батьки наголошували той факт, що програми предметів абсолютно не узгоджені, хоча і значно перетинаються за змістом у різні часи.
- Значні вимоги до вчителів щодо наслідування «стандарту» (про це нижче).

Окремою категорією перенавантаження виступали скарги про надмірні кількості **домашнього завдання**. Виділяли також і супутні проблеми:

- Наявність домашнього завдання із кожного предмету (окрему зазначали абсурдність задавання д/з з Музики);
- Незрозуміло сформульовані завдання (втрачений час на трактування);
- Однотипність формату (найчастіше - «вивчення параграфів»);
- Невідповідність формату (лабораторні роботи чи творчі проекти «на дім»);

2. Вміст Програми

Проблеми стосовно вмісту базової шкільної програми були зазначені респондентами найчастіше (обрані у близько 19%; 289 разів).

Зазначені проблеми поділялись на такі категорії:

- Застарілість програмного вмісту:
 - Ключовий чинник, виділяли та наголошували найчастіше і стосовно всіх предметів;
 - Найбільше проблем у наслідок застарілості вмісту й підходу пов'язували із вивченням Іноземної мови;
 - Інколи окремо згадували «несучасність текстових завдань з Математики».
- Відсутність сучасної інформації:
 - Особливо відчутно у скаргах на програму з Інформатики.
- Надмірна складність програм:
 - Надлишок теорії, «води» (Біологія, Хімія, Фізика);
 - Переповнення термінологією (виділяли Біологію);
 - Відсутність практичних застосувань, прикладів та пояснень, (Біологія, Хімія, Фізика);
 - Забагато дат (Історії);
 - «Правила ускладнені, іноді заплутані» (Українська мова);
 - Невідповідність програми віковій (Біологія, Хімія, Фізика, Українська література; Світова література);

3. Матеріально-технічне забезпечення

- Підручники:

Зазначили приблизно 4.5% (69) респондентів

 - Усі зазначені проблеми стосовно якості вмісту навчальних програм стосувались і вмісту підручників: нецікаві, застарілі, несучасні.

- Окремо підкреслювали складність написання, наголошуючи що учні не можуть розібратися в матеріалі самотійно;
- Підкреслювали перевантаження «зайвою» термінологією (Біологія);
- Часто зазначали рясність помилок у державно затверджених підручниках з усіх предметів;
- Окремо виділяли проблеми викладення теорії, відсутність прикладів, **інфографіки** (особливо у підручнику з Географії);
- Виділяли відсутність «адекватного» україномовного підручника з Англійської мови, а також складність використання суто англomовних підручників на перших етапах вивчення;
- Відсутність будь-яких програмних розробок для вивчення Інформатики відповідно до сучасних потреб;
- Оснащення кабінетів:
 - Подекуди повна відсутність лабораторій з природничих предметів;
 - Відсутність матеріалів для проведення лабораторних робіт;
 - Відсутність обладнання (як лабораторного призначення, так і комп'ютерів в класах інформатики);
 - Відсутність «моделей» для демонстрацій із Хімії, «колекцій» для демонстрацій з Біології.
 - Відсутність душі для використання після занять Спортom.

Загалом, найрозповсюдженішими зауваженнями стосовно Програми у базовій школі виступали:

- «Багато зайвого матеріалу» - «Непотрібна інформація»
- «Неефективність використання часу»
- «Відірваність від життя»
- «Дитина питає “навіщо це мені потрібно”» - «Де ті знання використати»
- «Невідповідність потребам дитини»

Момент потреби у виборі респонденти обґрунтували якраз з точки зору наявності мотивації на навчання: таким чином поставала проблема – або школа має мотивувати до вивчення всіх предметів на рівні базової освіти (пов'язувати предмети із практикою та між собою, зацікавлювати учнів сучасними методами навчання), або надати дитині принаймні право вибору між предметами, задля можливості керування дитини власною мотивацією.

Батьки також зазначали надмірне переважання теорії над практикою, як наслідок – відсутність можливостей працевлаштування після закінчення НЗ:

«Дитина 12 (!) років протирає штани і не може влаштуватись відразу після школи на роботу. З потрібних в житті навиків школа дає лише вміння читати, писати і рахувати. І це за 12 років!»

Нарешті, виникали контравесії із приводу потреби у «неосновних предметах» (скорочення з метою зменшення обтяження програмою) та запроваджені більшої кількості таких предметів для «пов'язання навчання з проблемами реального світу».

Пропозиції

- ⇒ Зменшення предметного навантаження за допомогою:
- а) Зменшенням загальної кількості предметів від 6-7 до 10 на рік.
 - Шляхом предметної Інтеграції
 - Шляхом самостійного вибору
 - Пропозиції варіювалися від створення можливостей для повного самостійного обрання предметного профілю, до часткової корекції програм у надання переваги деяким предметам за часом їх вивчення (без повної відмови від інших предметів).
 - Пропонували решту предметів вивчати на суто ознайомчому рівні.
 - Шляхом повної відмови від деяких предметів (від мистецьких предметів та спорт, хоча інші батьки навпаки бажали покращення якості викладання таких предметів)
 - Шляхом переведення «неосновних» предметів у факультативну форму.
 - Шляхом поглибленого вивчення «основних» предметів на неообв'язкових факультативах.
 - б) Введення пар предметів у розклад, з обмеженням на день у три пари;
 - в) Введенням семестрового розподілу предметів;
 - г) Урізанням програм
 - Конкретно пропонували зменшити «затермінованість» наявних підручників та фокус на занадто поглибленій інформації.
 - Виділяли програми з Біології, Хімії, Фізики та (рідше) з Математики.
 - Пропонували зменшити кількість текстів на уроках Літератури та посилити їх актуальність.
- ⇒ Покращення наявних програм:
- Збільшення сучасності викладеного матеріалу
 - Особливо виділяли програми з Інформатики, Іноземної мови.
 - Побудова програм на основі практичного досвіду «кращих по області/в країні» вчителів
 - Додання предметів пов'язаних з «реальним світом»:
 - Уроків про конституцію;
 - Економіку;
 - Екологію;
 - Фінанси.
 - Додавання предметів пов'язаних з набуттям практичних навичок, сертифікація навичок отриманих на таких предметах з метою полегшення після-шкільного працевлаштування:
 - Уроки з надання парамедичної допомоги/курси медсестри;
 - Уроки із базового програмування;
 - Бухгалтерські курси.
 - Використання сучасних/практичних методів викладання (див. «МЕТОДИ»)

⇒ Розвиток навичок:

- Психологічних;
- Соціальних;
- Дискутування/обговорення;
- Пошуку та збору інформації;
- Аналізу інформації;
- Презентації.

⇒ Покращення підручників:

- **Фокус на зрозумілість.**
- Скорочення необґрунтованої теоретичної інформації, зайвої термінології.
- Пояснення.
- Інфографіка.
- Ілюстрації.
(Пропонували залучати талановитих сучасних художників)
- Надати можливість писати/перевіряти написані підручники викладачам-практикам.

⇒ Закупівля демонстраційних матеріалів

⇒ Забезпечення ґаджетами та комп. Обладнанням

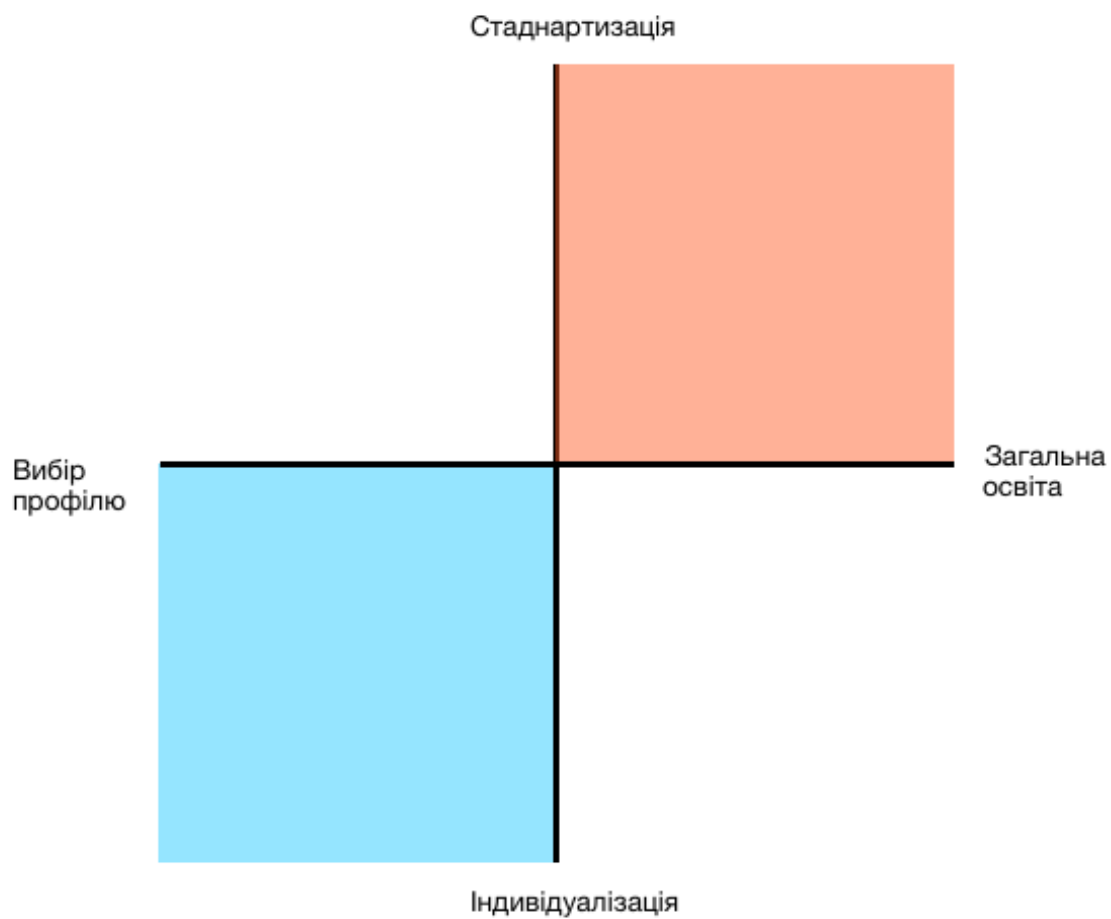
⇒ Обладнання шкільних лабораторій

⇒ Зміни стосовно домашнього завдання

- Зменшення кількості/повна відмова від домашнього завдання;
- Домашнє завдання виконується в школі;
- Домашнє завдання з складністю не вимагає постійної допомоги батьків;
- Застосування цікавих форматів домашнього завдання спрямованих на самостійну обробку інформації (а не лише запам'ятовування);
- Фокус на індивідуальність та творчість.

Матричний виклад:

МЕТОДИ

Загалом секція згадувалась 19% (286) батьків

Проблеми

1. Методи викладення навчального матеріалу

- Відсутність можливості вибору:
Зазначили 16 батьків
 - Предметів
Наголошували на потребі корегування освітніх програм у базовій школі за бажанням/можливостями дитини.
 - Вчителів
Відсутність методів впливу на вчительську некомпетентність (див. "ВЧИТЕЛІ").
 - Інших атрибутів освіти
«Вибір в цілому», включно із вибором форми/відмовою від чітких стандартів зовнішнього вигляду.
- Лекційний формат уроку:
Зазначили 102 батьків
 - «Сухе» викладання;
 - Запобігає засвоєнню матеріалу – матеріал сприймається складним;
 - Відсутність можливості задавати питання (частково як наслідок – «страшно підіймати руку»);
 - Відсутність можливості працювати над помилками;

«Ребенок написал контрольную/самостоятельную работу - получил оценку. А какие были допущены ошибки - не знает. Им даже не выдают работы для ознакомления. И ошибки далее тянутся одни и те же.»

- Відсутність можливості для діалогу з учителем (див. 'Авторитарність' у "ВЧИТЕЛІ");
- Провокує надмірну формальність у стосунках із вчителем.
- Відсутність умов для взаємодії між учнями.
- Спрямованість на вимірюваний результат:
Зазначили 59 батьків

- Систематичний пріоритет оцінок перед знаннями;
- Суперечить глибині сприйняття матеріалу;

«...знання оцінюють відповідно - не знання - а кількість клітин, які відступили при написанні абзаци, наявність форми, поведінку, наявність гаджетів і т.п.»

- Унеможливорює індивідуальний підхід до учнів (орієнтованість на їх власне розуміння інформації);
- Закріплені критерії для «вірної» та «хибної» відповіді, як наслідок – відсутні можливості для роздуму над такими критеріями;
- Страх відповіді через сталі критерії та вагу оцінювання;
- Окремо, батьки зазначають що вся спрямованість вимірюваний результат: на те щоб «відчитати програми», і на супутні оцінки – у свою чергу навіть не готують дітей до важливих державних оцінювань, таких як ДПА та ЗНО.

- Відсутність можливостей для самовираження чи проявів самостійності :
 - Пріоритет заучування матеріалу перед його розумінням

«Наповнення підручників та шкільної програми для 7-8 класів є надзвичайно «сухим» та складним до сприйняття дитиною цього віку. Замість розуміння та аналізу прочитаного дитина змушена заучувати напам'ять. Коли я спробувала пояснити своєму синові параграф з біології щоб йому було зрозуміло він подякував, але сказав що мусить вивчити напам'ять бо вчитель вимагає щоб учні відповідали тільки так як сформовано визначення в підручнику. Учні вчать напам'ять але не розуміють що прочитали і де це застосувати.»

- Відсутні навички аналізу
- Відсутні навички прийняття рішень

«Діти не вміють виокремлювати проблеми, знаходити шляхи її розв'язання»

- Відсутність Практики:
Зазначили 58 батьків
 - Унеможливорює глибоке розуміння викладеного;
 - Діти не вміють застосувати отримані знання – на думку батьків це суттєво понижує вагу таких знань адже «інформацію можна знайти і в інтернеті».

«...добре знає математику, але здивувала, що не може вирішити реальну бізнес задачу»

Загалом, батьки зазначали що :

«Програма зовсім не перебачає викладання на основі 4C (creativity, critical thinking, collaboration, communication).»

2. Цінності закладені у методи викладання

- Надмірна інклюзивність:
 - Зазначали, що час уроку часто витрачається на посилення класної дисципліни, що завдає шкоди навчанню інших дітей:

«..діти, що хочуть вчитись не мають змоги прослухати урок, через тих хто порушує дисципліну.»

«..присутні в класі агресивної дитини з явно вираженими поведінкових розладами.»

Пропозиції: розділити за мотивацією до навчання

- Недостатня інклюзивність:
 - Дискримінація за принципом здібностей

«..працюють на "сильних" дітей..»

«..учебный процесс рассчитан на отличников, если ребенок плохо успевает, он не интересен..»

Одним із способів такої дискримінації називали:

«Зачитывание оценок при всем классе.»

- Дискримінація за принципом можливостей

«Мій син має статус дитини інваліда, слухопротезований. Вважається, що він навчається в інклюзії. Тому моя дитина узагалі для всіх викладачів проблема.»

- Мотивація до списування:
 - Корумпованість вчителів/шкільної структури;
 - Незацікавленість вчителів навчати;
 - Зацикленість на кількісному (а не якісному) оцінюванні;
 - Наявність «відповідей» в інтернеті;
 - Надмірна складність матеріалу;
 - Страх перед поганими оцінками.

Пропозиції

- ⇒ Можливості обрання індивідуальної освітньої траєкторії
- ⇒ Можливості обрання окремих вчителів
- ⇒ Зміни стосовно формату проведення уроків
 - Наявність позитивної мотивації (замість погроз/контролю)
 - Відсутність концентрації на помилках, розбір помилок.
 - Приділення уваги кожному учневі (надання індивідуальних пояснень, приділення уваги думкам, фідбек стосовно покращень/помилки);
 - Участь учнів у веденні уроку (Інтерактивне навчання обговорення, цікавитись думкою учнів);
 - Використання сучасних технологій та доступних за допомогою них освітніх методик;
 - Продуктивне використання гаджетів;
- «Домашнє Завдання з використанням інтернету (пошук матеріалів), телефонів (зняти міні фільм про щось) тощо»
 - Дозвіл учителю самостійно творчо планувати уроки.
- ⇒ Зміни формату завдань
 - Колективна робота;
 - Творчі завдання;
 - Завдання спрямовані на роздуми і формування власних логічних висновків;
 - Завдання спрямовані на цілісне бачення предмету вивчення (дослідження контексту);
- ⇒ Зміни типу завдань
 - Вирішення реальних проблем – «ситуаційні уроки»;
 - Проектне навчання;
 - Розглядання кейсів;
 - Ведення власних досліджень.
- ⇒ Практичність / Наочність
 - Наведення значення теми/прикладів використання знань перед викладенням теорії;
 - Приклади:

Географія:

«менше вивчення світу (корисні копалини, тварини...) більш детально вивчати Україну. З самостійними роботами типу склади маршрут, як можна дістатись, які унікальні споруди\парки\тварини є в нашій країні.»

Інформатика :

«безпека в інтернеті»

«[навчання] у форматі програмування і робототехніки»

Фіз-культура:

«Відмінити нормативи з фізкультури взагалі! Не всі прагнуть бути спортсменами. Краще б додали до програми уроки з самозахисту, приділяли б час рухливих ігор, вивчали якісь бойові мистецтва.»

Література:

«наприклад поставити мініатюру по вивченому творі»

⇒ Сортунання класів за:

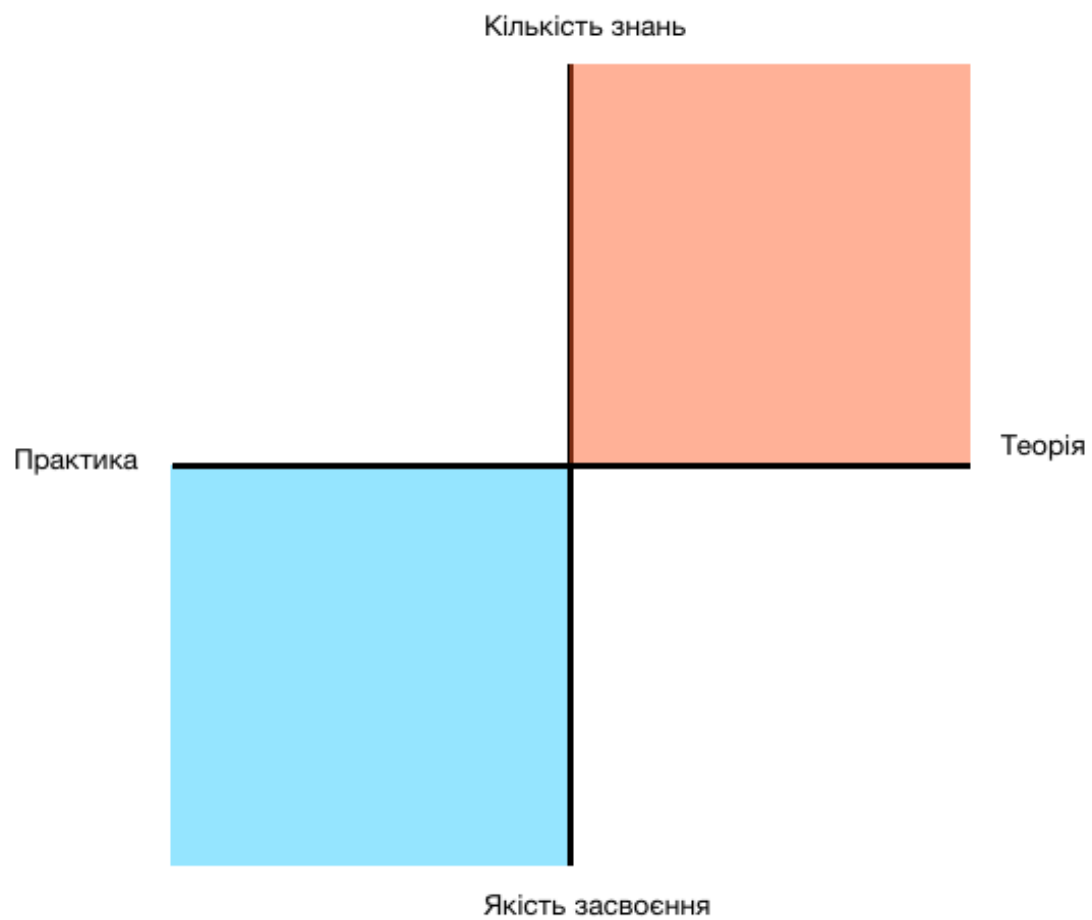
- Мотивацією до навчання
- Здібностями (чи рейтингом)

⇒ Запровадити програми «репетиторства» старшими дітьми молодших, які не встигають за програмою

⇒ Проводити бесіди щодо академічної доброчесності

Матричний виклад:

ВЧИТЕЛІ

Потрібно виділити, що хоч загалом близько 23% (342) батьків зазначили проблем із вчителями в опитуванні (сумарно другий пріоритет), значна кількість відкритих відповідей фокусувалась на цій категорії як на першочерговій. Це пояснюється тим, що саме вчителі, на думку батьків, стоять за “втіленням” процесу освіти. Тож зазначали:

«Подекуди вкрай низка якість педагогічної освіти. Інші пролеми- наслідки головної. Бо, й програми можна змінювати й учбові плани й закони можна писати з урахуванням інтересів дитини. З розрахунку якості навчання та розвитку індивідуального вектора, втім робити це майже нема кому.»

Тобто:

«"Людський фактор" на місцях нівелює зміни.»

Проблеми

1. Демографічні показники

- Вік
 - Вважали чи не найбільшим причинним фактором усіх подальших проблем з викладанням.
 - Зазначили що вчителі часто старші 60-65 р., та що вони уникають виходу на пенсію.
- Стать
 - Зазначали обмаль «вчителів чоловіків».
- Кадрове розміщення
 - Виділяли значну недостачу якісних кадрів у сільських та у віддалених школах.

2. Підготовка вчителів

Зазначили 2% (32) респондентів

- Низькі знання із власного предмету
 - Як наслідок – неспроможність пояснити поверхневність оцінювання знань учнів;
- Відсутня «любов до предмету»;
- Низькі знання та навички педагогіки:
 - Вчителі що «випадково прийшли у професію» - не мають педагогічної освіти;
 - Бракує знань із управління власними емоціями (див. 'Істеричність') ;

- Бракує знань із розв'язання класних конфліктів, “софт скілс” як наслідок: низька дисципліна, **булінг**
- Професійний розвиток
 - Вчителі не зацікавлені в професійному розвитку: в опануванні сучасних методик та способів викладання, У роботі із гаджетами, інтернет-ресурсами, мобільними додатками.
Натомість, деякі батьки виступали за заборону використання мобільних приладів в навчанні;
 - Відсутність можливостей для професійного розвитку: напр., Сучасних курсів підвищення кваліфікації;
 - Відсутність заохочень для професійного розвитку;
 - Відсутність навичок роботи в умовах інклюзії.

3. Спосіб викладання предмету

Зазначили 12% (186) респондентів

- Відсутня «любов до дітей»;
- Відсутня мотивація навчати:
 - Не цікавить рівень розуміння дітьми предмету;

«..приходять, как на завод, отстоять смену и уйти»

- Професійне вигорання.
- Зацикленість на результат:
 - Зміна функції вчителя з освітньої на контролюючу:

«Вчителі не знають які завдання школи. Вважають що мають давати тільки завдання і контролювати їх. Вчителі фактично перетворились на контролерів завдань. Про виховну і розвивальну функцію і мови немає.»

- Нехтування особистими потребами учнів;
- Не враховуються вікові особливості учнів;
- Постійне порівняння між учнями, замість спрямованості на індивідуальні траєкторії досягнень.

4. Поведінка вчителів

Зазначили 7,5% (112) респондентів

«..не знання багатьма педагогами своїх прав та обов'язків..»

- Авторитарність:
 - Унеможлиблює самовираження;
 - Відсутність діалогу із учнями;
 - Жорсткі «радянські» методи дисципліни
 - Як наслідок – неповага до вчителя;
 - Зловживання «владою»:
 - «Самоствердження за рахунок учнів»;
 - «Оцінки за поведінку»
 - «Оцінки без пояснення»
 - Корупція (умисне заниження оцінок з метою заохотити учнів до платного репетиторства)
 - Неоднакове ставлення до учнів:
 - Виокремлення улюбленців
 - Неоднакова якість пояснень.
- Моральність поведінки:
 - Неповага до учнів;
 - Істеричність;
 - Крик;
 - Невміння справлятися зі стресом/конфліктами.

5. Оцінювання

- Методи:
 - Проходить лише у формі д/з та контрольних робіт.
- Система:

«12 отримати не можливо, нащо тоді навчатись»

- Проблеми чесності оцінювання:
 - Відсутність анонімності оцінюваних робіт
 - Відсутність перевірки робіт декількома вчителями.
 - «Карательные функции оценок.»

6. Організація вчителів

- Часті ротації кадрів
 - Стрес для учнів;
- Відсутність заміन під час пропуску вчителями уроків
 - Часті втрати уроків;
- Завеликі програмні вимоги (обсяги матеріалу)
 - Вчителі не мають часу на персоналізацію та пояснення;
- Значні обсяги позакласної бюрократії:
 - Написання планів;
 - Звітів;
- Залучення вчителів до позакласної діяльності, що суперечить або заважає їх основній функції:

«Більшість педагогів не вчать своєму предмету, а займаються сторонніми справами. Такими, як збір коштів, перевірка зовнішнього вигляду дитини..»

«..учителя вообще не интересуются детьми, берут по два классных руководства, но детьми не занимаются.»

Загалом, батьки зазначали відсутність можливостей впливу на вчителів та відсутність можливостей їх оцінювання - вагомим чинником низької якості викладацької системи. Батьків турбувало що вчителі не несуть відповідальності за якість виконання власних обов'язків.

Також виділяли проблеми потреби звернення до репетиторів з метою опанування дітьми «викладеного» матеріалу та для підготовки до ДПА/ЗНО.

Основною контраверсією виступав той факт що більшість зазначали, що вчителі «начитують» складну та перенасичену програму, а інші респонденти при цьому притримувалися думки що програма взагалі «не виконана».

Пропозиції

- ⇒ Підняти престиж учительської професії:
 - Підняти заробітні платні вчителів;
 - Запровадити пакети соціального захисту;
- ⇒ Заохочувати до професії «молодих і прогресивних»
- ⇒ Покращити підготовку вчителів:
 - Довготривала форма
 - Підвищити критерії прийому у педагогічні ВНЗ;
 - Ретельно перевіряти розуміння предмету;
 - Запровадити навчання із використання сучасних методів презентації;
 - Запровадити навчання із використання освітніх інтернет-додатків;
 - Покращити навчання «софт-скіл»;
 - Вчити поведінці у конфліктах (як з класом так і між учнями);
 - Заохочувати партнерство з учнями, доброту любов та повагу до них.
 - Короткотривала форма:
 - Надати можливості доступу до програм педагогічних магістратур вмотивованим випускникам класичних ВНЗ.
- ⇒ Надати можливості для професійного розвитку
 - Запровадити якісні курси підвищення кваліфікації (з можливостями міжрегіонального чи закордонного обміну);
 - Навчання володінню новими методиками вчителів старшого віку;
 - Навчання «софт-скіл»;
 - Навчання поведінці у конфліктах (як з класом так і між учнями);
- ⇒ Надати можливості для підтримки працюючих вчителів:
 - Матеріально (за допомогою премій)
 - Психологічно (за допомогою щільної роботи з психологом)
- ⇒ Оцінювання вчителів:
 - Щорічна/що 3-5 річна переатестація (зі знання предмету; педагогічних та психологічних навичок);
 - Перевірки психологічної стабільності;
- ⇒ Підпорядкування заробітної платні вчителів:
 - Успіхам учнів

- Якості знань учнів
- Анонімним опитуванням учнів
- Задоволеності вчителями батьків

⇒ Державний контроль за якістю роботи класних керівників

⇒ Зміна в системі оцінювання:

- Оцінювати «неосновні предмети» у формі заліків (замість оцінок);
- Анонімне оцінювання;
- Повернення до 5-ти бальної системи.

ШКОЛИ

Загалом секцію визнавали проблематичною приблизно 5% (74) осіб

Проблеми

1. Організація навчання

- Зловживання «міністерськими» перевітками
- Розділ обов'язків:
 - Директори шкіл не можуть одночасно бути вчителями;
- Розклад:
 - Навчання в 2/3 зміни;
 - Невідповідність кількості предметів на тиждень (напр. 4 уроки з Біології та лише 1 урок з обох «Історій»);
 - Відсутність групування уроків по дням тижня, або і взагалі повна відсутність парних уроків (сприяє перевантаженню домашнім завданням та унеможливорює зосередженість через постійну змінюваність предметів);
 - Постійне беззмислове переміщення дітей між кабінетами (кабінети не мають належного обладнання щоб обґрунтувати їх зміну);
- Завеликі класи
 - Батьки зазначали що класи в середньому містять від 30-ти учнів, в окремих випадках >35;
 - Це заважає персоналізації навчання і втомлює вчителя;
- Позакласне
 - Замало позакласної діяльності – відсутні свята та екскурсії;
 - Забагато позакласної діяльності – замало уваги навчанню.

2. Відсутність інформування батьків щодо оцінок/морального стану їх дітей.

3. Авторитарність школи

- Відсутні можливості обговорення шкільних умов з головами правління НЗ;
- Відсутність можливостей батьківського впливу на шкільне керівництво;

4. Корупція :

- Вимагання грошей у «благодійні» фонди школи;
- Маніпулювання оцінками;
- Ведення приватного репетиторства (примус);

5. Шкільні Умови

- Їжа в шкільних їдальнях;
- Відсутність туалетного паперу, кастрюль, тощо;
- Проблеми з опаленням;
- Значні проблеми зі шкільною охороною (випадки викрадення дітей зі школи);
- Низька якість роботи шкільних психологів

Однією із основних контраверсій можна вважати ставлення батьків до задач школи та сфери її охоплення. Так, деякі зазначали зменшення шкільного навантаження з метою того щоб «дитина встигала займатися тим що їй цікаво». Інші ж вважали що такі «цікавості» школа має забезпечувати напяму.

Додатково поставали питання щодо заохочення вчителів та учнів, колаборації із індустрією та між колегами – в межах України і поза.

Також поставали питання стосовно спеціалізованих гімназій і шкіл, а також потреби в закладах «для обдарованих»

Пропозиції

⇒ Розділ ролей:

- Звільнення директорів (адміністраторів) від викладацької роботи
- Передання ролей класного керівництва (та організації позакласних заходів) окремим «менеджерам класів»;

⇒ Зменшення дітей в класах (або поділ на групи по всіх предметах)

⇒ Запобігання корупції

⇒ Зростання ролі шкільних психологів для регулювання шкільного «клімату»

⇒ Запровадження механізмів комунікації батьків-вчителів-учнів

- Електронний кабінет
- Електронний щоденник

⇒ Залучення фахівців галузей до практичної освіти